בסוד שיח

עם הפנים לכלל־ישראל

לקראת י"ט בסלו, יום הסתלקותו של ראש ישיבות בני"ע הגאון־הצדיק, הרב משה צבי נריה זצ"ל, מתכנסים השבת בבית מדרשו בישיבת בני"ע כפר הרא"ה כ־500 תלמידי כיתות י"ב מרחבי הארץ שיצהירו בקול גדול: "ממשיכים בדרכך עם הפנים לכלל־ישראל".

תוכנית החינוכית שהוזלה לפני חמש שנים בי־שיבה התיכונית בקריית־ארבע, "אור מנחם", שׂ־מיניסטים עם הפנים לכלל־ישראל", הפכה מאז לתוכנית כלל ארצית לזכרו ולהנצחת דמותו ומו־רשתו של הרב"צ נריה זצ"ל. במסגרתה מועלים כיום למעלה מאלפיים תלמידי שמיניות מחמי־שים ישיבות, אולפנות ובתי ספר תיכון מקיפים. מוסדות אלו הזמינו להקדיש מתוכנית הלימודים מספר שעות שבועיות, בקביעות, למען הקהילה. "עבודה התנדבותית זו הנעשית בצורה אינטנסי־בית, מרימה את התלמידים לדרמה רוחנית אידיא־ליסטית ומפגימה בהם לעומק את העבודה החינוכית הערכית הנעשית עמם משך כל השׁ־נים" – אומרים הרב בנימין ורצמן ואריאל פרל, מרכזי הפרוייקט "לאחדו נלך", שבחסות המועצה להנצחת דמותו ומו־רשתו של הרב מ.צ. נריה זצ"ל. "במהלך עבודת ההתנדבות" – מטעים הרב ורצ־מן – "מגלים בני הנוער עולם פנימי נפלא בתוך עצמם ומתפתחת אצלם מידה רבה של רגישות לכל הסובב אותם. בעבודה זו כולם שותפים וה־שותפות מקרינה חזרה למעלת היחסים בתוך הישיבה/האולפנא/התיכון.

בפעילות האת נחשפות הפנים האמיתיות של התלמידים. אותו תלמיד שעד יום אתמול סברנו שהוא בשוליים, משקיא בגין בעיות משמעת, לא הסתדר עם חבריו – לפתע הופך מוביל במקום בו הוא מתנדב. עולם החסד הזה שבו הוא שרוי אותו לשבוע, נותן לו מוטיבציה חיובית להתקדם בכל התחומים האחרים והצוות החינוכי מוקיר אותו עם הגילוי החדש של אישיותו".

לא אחת מרואים התלמידים באחדי פעילותם ההתנדבותית (מידגי דיזמה) משפחות המבקשות את נפשן למות בהיותן מסובכות בבעיות הנראות ללארמצא. הזיהוק הרגשי שהן מקבלות מהקבר צות המתנדבות, מעניק להן אנרגיה מחודשת לה־ריחני, האמתי והאישיותי מושתת על מה שלי־מד רבי עקיבא: ואהבת לרעך כמוך זהוי כל התר־רה כולה ואידך פירושא זהא".

אני מעיין בתחומי ההתנדבות הזה הם מקיפים עולם ומלואו: חונכות אישית, טיפול בקשישים בבתי אבות, "יד שרה", "קו לחיים", שיפוץ כתים לנזקקים חולים חקנים, חלוקת מזון לנזקקים, אי־מרץ משפחות קשות־יום, מרפודנית לילדים חולי C.P, עבודה עם מפגרים, סיוע לנכים, עזרה לאר־מיסטים, השלמת בגרויות והגרויות בבתי תמחי־חזהי רק רשימה חלקית.

ואילו שמענו את קולו של הרמ"צ נריה זצ"ל, וראי כך היה אומר: אשריכם בני חביבי. כיוונתם לדבר וגם בזכותכם העולני אל החיכל התמימ־ זהא היכל האהבה שהוא והיכל חסר מראה סידור הרש"ם).

אהבות את "המורדים"

ביום שבו נפשו התלמידים מ"שבת האחנון", החזקנו הרמ"מים בישיבות בני"ע והמתנבות באולפ־נות בני"ע לשני ימי־עיון שהוכנו בקפדנות רבה על־ידי "מרכז ישיבות בני"ע". הרמ"מים העבירים ששה ימים בשבוע ולפעמים גם שבעה – ויתרו על יום חופשי ולהפרכתו לא הצטערו על כך. היו שם ממיטב כוחותינו. ביניהם: הרב יעקב אריאל, הרב חיים דרוקמן, הרב חיים דוד קובלסקי (מאורות הדור הזקמי), הרב האבן הרב שמואל יניב – כולם שליט"א. נאמרו שם דברים חשובים, במיר חד על האומן שבו יש ללמד גמרא, ומרכז ישיבות בני"ע המארח יעשה שרות סב לציבור התורה הציוני אם החומרים הללו יעלו על הכתב. הרב הכהן (שנאיאל) שרייבר על "הסוד הקדוש" של התלמידים בגמרא, תוהה מישנה מעניינת במיוחד על האומן שיש ללמד תלמוד בישיבות, מנתקת מ"גימיקים" גם אם הם חשובים לכשעצמם. יוני אלטמן מ"חברים מקשיבים" שהירצה על הנושא "לאן תרות בנותינו", לאמור: תרבות הפנאי של בנות האולפנות וכיו"ב, יודע לספר כי לא מעט מהן לא הדירו רגליהן ממועפי להקת "המורדים". התמודדות של הבנות (והבנים) עם התרבות החר־לונית אינה קלה והתחום הזה אינו מטופל בהיקף הרצוי במסגרות החינוכיות הקיימות. המחנכת אתיה כהן הביאה מניסיונה האישי ויונה גודמן הדגיש את היכולת ו הציע פתרונות. מעניין ביר־תו.

"אבוא בגבורות"

בזמן מחנהם ציינו בימים אלה מקודמים את יום הולדתו ה־70 של נשיא ישיבת "הר כהול" הגר שמעון בראשה שנים רבות, הרב ישעיהו הדרי שליט"א. אולי הדעיר על "הר־רץ הזה", הוי שנים ללא הפסקה הייתי מחדי־בר בפקום לבדך את בעל השמחה ומספר לנוכחים כמה דברים על האיש המיוחד הזה והידועים רק לי".

את אמונתי הגלמי מקדישת בבוקר עולם עד בעזיתתי, אני חייב להגיד הדר', שאישיר לקבוצה מהלמידיו להציב כל שאלה מנקודת בעזיתי שהיא בידיעך ודאי שלו סגר עליהן מכל הצדדים. איש חכם, בעל ראייה חדה וראשנים המקיף על מכיבות. השפעתי עמוקה משיחותיו ומכתביו הרשות", אבל, בפיוחד, מהכבוהו את נפש האדם. ועד לא אמרתי מקצת שבי־חי.

עתה הוא אמור לומר את פרק ע"א בתוך לים, ובתרבי נקים ומרות ישראל בפסוק פרי "אבוא בגבורות", נבוא בע"ה בתיפרי הר' רחב חמרי, לציין את מלאות לו 80 שנה מתוך בריאות שלימה ושמחת אמיתית.

העיקר להביק לקחים מסיפורי צדיקים

(נכתב ע"י רב חשוב ומסמר לפרסום על־ידי הצדיק המקבל, רבי חיים כהן שליט"א, המכונה "החלכן")

בסיעתא דשמיא

א. לכבוד וכו' על דבר שאלתו אם נכון הדבר בזמנך הנוער להשתמש בסיפורי מע־שיות של צדיקים – התשובה לזה כפי שקבלתי מרבותי היא שנכון הדבר מאוד מאוד, ולא רק בזמנך הנוער אלא גם למבוגרים התעלית מתולדותיהם של הצדיקים גדולה מאוד. אמנם צריך לדעת שבדבר מהפקרים אף שמעצם סיפור הדברים יש תועלת גדולה מכל מקום תגדל התועלת בהדבה מאוד אם גם ידגיש המספר את המשמעות של עבודת השם שנמצאת בסיפור.

ב. ולדוגמא הסיפור שמסופר בגמרא במסכת ברכות דף ס"א ע"ב על רבי עקיבא. כתוב שם שסלכות הדומאים גזרה גזירה שלא יעסוק בתורה וכל מי שיעסוק בתורה יהרגו אר־תו. רבי עקיבא לא התחשב בהם והיה מקהיל קהילות ברבים ומלמד תורה, ובאמת הדר מאים תפסר אותו והרגו אותו. דברים דומים לזה מסופר בגמ' בעבודה זרה י"ח ע"א על רבי חניבא בן תרדיון ע"ה, שגם כן נדבק על קידוש השם בשביל ללמד תורה.

ג. ברור הדבר שכל אדם ששומע סיפור זה יש לו רגשה מסוימת של התעוררות להתדב־זק בלימוד התורה. אבל, אם המספר יסיק המסר לדברים, ילמדו מזה את גודל החשיבות של לימוד התורה הקדושה שהחשיבותה היתה אצל רבי עקיבא יותר מאשר הדיבים שהיה רבי יכשיל עד היה ללמוד לעצמו במתר בלי שידעו הדומאים מזה, אבל הוא רצה שדברי רבי עקיבא יכל היה ללמוד לעצמו במתר בלי שידעו הדומאים מזה, אבל הוא רצה ללמד את התורה ולאה לדור הבא, והאדים שהחשיבות של העברת התורה לתלמידים גם היא היתה אצלו ברמת חשיבות כזו גדולה שהסכים בשביל זה למסר עצמו להריגה על קידוש השם.

ד. ומהנכון לצדף לשומעים לסיפור זה עוד סיפור שכתוב בגמ' בעירובין כ"א ע"ב על רבי עקיבא, שאחרי שנתפס, לפני שהוציאו אותו להורג, היה תקופה מסוימת בבית הסהר היה רבי יהושע הגרסי משרתו ובבל יום היה מביא לו לחם לאכול וקנות מים ובמים היה משתמש רבי עקיבא ליטול ידיו לאכילה וגם לשתיה. פעם אחת נתאכזר המפונה הדומאי שנפתח ושפך את תצי המים וכשהביא רבי יהושע את המים שנשאדו עם הלחם לרבי עקר בא לא רצה רבי עקיבא לאכול מפני שלא היה במים מספיק ליטול ידים. שאל אותו רבי יהושע הרי במצבך הנכשאי לא לאכול את הלחם בשביל לא לאכול בלא רבי עקיבא כבר במצב קשה מאוד. השיבו רבי עקיבא שמוטן למות בשביל לא לאכול בלא נטילת ידים (נהדיך כלל על נטילת ידים אין למות שזה לא מהדברים של יהדו ואל יע־בד, אבל רבי עקיבא החמיד על עצמו מכמה סיבות שאכמ"ל).

ה. הנה מסיפור זה יש ללמוד מוסר השכל שלא רק על כללות לימוד התורה שהוא הכ־זה, צוה הכללית היה מוכן רבי עקיבא ליהרג אלא אף על מצוה פרטית של נטילת ידים. וכן, לא רק על מצוה שהיא בפרהסיא לעיני כלם אלא גם דבר שבצינעא – אף עבור זה היה מוכן ליהרג.

ו. הצדיק להסביר לשומעים את הגדלה מכל הדברים הנ"ל שהערך העליון ביותר בעד לם הוא שמירת התורה ואין שום ערך למעלה מזה. וערך זה גבוה אפילו מן החיים. ולת־רגם את הדברים באופן מעשי: בשעה שאדם מתלבט אם ללמוד תורה או לעסוק בדברים אחרים יבין שכיון שהתורה היא הערך העליון וראי שכראי לו להקדיש את לימוד התורה על כל דבר אחר; ובפרט בשהשאלה אינה שאלה רק לשעה אחת אלא שאלה של כיזון בחיים אם להמשיך בלימוד כל החיים או לצאת לעבוד. על האדם להבין שהערך העליון ביותר בעולם הוא לימוד התורה ואין ערך אחר שיכול להשתוות לזה.

ז. הנה כל הדברים שנתבארו לעיל הם דברים פשוטים ומובנים בדרך הפשט והבנת הנפש הפשוטה של שומעי הסיפור. אמנם, מעבר לזה, יש כאן גם הסבר על פי הקבלה והוא שבשעה שמספרים לאדם סיפורי מעשים טובים של הצדיקים ונוצרת אצלו שאיפה הארם להידמות להם – מגיע שפע רוחני מהשם יתברך לשומע מסוג השפע הרוחני שהיה אצל צדיק זה.

ח. ועוד דבר שחשוב מאוד בזה הוא להדגיל ולכזין את השומעים כיצד יכולים הם לה־תקשר ולהשתייך לדרגות באלו ומה הם צריכים באופן מעשי לעשות כדי להגיע גם הם לדרגות בבהות בהתמסרות ללימוד תורה ולקיום המצוות. ואני זוכר בצעירותי כשהיינו שומעים מרבותינו סיפורים על מסירות נפשם של הצדיקים ללימוד התורה ולעבודת השם – איך הדברים היו ממש מבעירים בלבנו אש קדש נוראה ללימוד התורה ולעבודת השם, שממש אפילו אם רצינו לא יכולנו בשום אופן אחרי זה ללכת לישון אלא היינו רצים לבית המדרש וישבים ולומדים עד תפילת שחרית. ואחרי תפילת שחרית ממש היה קשה לנו ללכת לאכול ולישון והיינו ממשיכים ללמוד עד שלא היה אפשר יותר בשום אופן.

ט. הגרש"ז אוירבאך היה רגיל לספר סיפור על עגלון מלוטא, כמדומני מוילנא, שפעם באמצע נסיעה מעיר לעיר נכנס למונרץ כדי לשתות ושם בפונדק דברו כמה אנ־שים בלימוד והוא התערב ואמר איזה סברא והעירו לו שבמשנה פרוכה במקר מהדות יש ראיה נגד סברתו והוא כל כך נבהל מזה ומכר מיד את העגלה והסוסים וישב שנתיים דצ־פות ללמוד, מפני שמשנה אחת בסדר טהרות נשכחה ממנו.

י. והיה אומר הגרש"ז אוירבאך על עצמו שבצעירותו היה לו תדבה סיבות חזקות מאוד לעזוב את הלימוד; שהיה בבית הדיבו עניות שאי־אפשר לתאר ולמדו הוא והאחים שלו מתוך רעב נוראי ממש ואם היה יוצא לעבוד היה מצליל את עצמו ואת האחים שלו קשה, אפי על פי כן היה מחזיק אצלו שבשום אופן אינו עוזב את הלימוד ולמד בהתמדה עצומה יומם ולילה. וכמה היו הדברים מלהיבים את לב שומעיהם להתמכר כל הימים כל רגע והגע ללימוד התורה בלי הפסקה.

יא. והגרי"ז הסגר היה מרגיש שצריך לדעת שהיו כמה וכמה מגדולי ישראל שעם כל הסיפורים הפלאיים עליהם – לא מתחילת דרכם היה מצבם כל כך מעולה, ועברו בחיים תקופות קשות בהתחיבות ואף על פי כן התאמצו והצליחו וגם אחרי שהצליחו להתאמץ ולעלות בעבודת השם יתברך עברו נסיונות קשים ומרים, עליות וירידות, עד שזכו לה־גיע למה שהגיעו. ואמר, שאם לא מרציפים אותם את זה הדבה משומני הסיפורים שהושבים שאליהם הדברים כלל לא שייכים מפני שהם לא בדבה גבוהה, וצריך להסביר להם שגם הם שייכים לזה וכולם יכולים על ידי מאמץ להגיע לדרגות עצומות מאוד של עליה בתר־רה ובעבודת השם.

מחברות אדמו"רים וחסידים

עורכת המוסף: נעמי גולן